

Norge avliver truede dyr

Må si ja til Melkøya-CO₂

— Miljø tapersak i USA

Beskytter isbjørn

Beskytter isbjørn • 3
 Mest penger til trålere • 4
 Må utlevere skoginfo • 4-5
 Kan ikke si nei til CO₂ • 6
 Ønsker statlig klimastyring • 8
 Eksporterer masse kraft • 9
 — Ikke miljøvalg i USA • 10
 Nader sikker taper • 11

Tema: Miljøkriminalitet
 Økokrim til merdene • 13
 Avliver truede dyr • 14
 Fanget krokodille
 med håndkle • 15
 — Utdaterter lover • 16
 Tut og kjø i skogen • 17
 Streng straffer • 18-19

Kort sagt • 20-21
 Grønt i Bærum • 24

Miljøjournalen

REDAKTØR:
 Kristian Skjellum Aas | Tlf. 23 10 96 07
 ka@naturvern.no

REDAKSJON:
 Tor Bjarne Christensen | Tlf. 23 10 96 08
 tbc@naturvern.no
 Martin Ødegaard | Tlf. 23 10 96 06
 mo@naturvern.no

ADRESSE:
 Postboks 342 Sentrum, 0101 Oslo
 Telefon: 23 10 96 10
 Telefaks: 23 10 96 11
 E-post: redaksjonen@naturvern.no
 Nett: www.miljojournalen.no

FORSIDEFOTO: Illustrasjonsfoto:
 Sebastian Duda/Istockphoto.com

ABONNEMENT:
 320 kroner per år (privat)
 700 kroner per år (bedrifter)

ANNONSER:
 MediaTeam | Tlf. 22 09 69 16 /
 22 09 69 21

UTGIVER: Norges Naturvernforbund

TRYKK: 07 gruppen AS

NESTE UTGAVE: APRIL 2008

Trykket på papir produsert av
 drikkekartonger i Norge.
 Mer informasjon: www.hippo.no

Fagpressen

OPPLACSKONTROLLERT

Sofie-prisen til Gretchen C. Daily

Årets Sofie-pris går til
 Gretchen C. Daily, for
 hennes arbeid med
 å finne løsninger for
 hvordan man kan ta
 vare på arter og øko-
 system.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
 mo@naturvern.no

Den amerikanske biologen Dai-ly mener at miljøvern kan være økonomisk lønnsomt og at det er mulig å ta i bruk markedskreftene i kampen mot tap av biologisk mangfold og ødeleggelse av økosystem. Med en usedvanlige faglig og personlig styrke har hun gitt økosystemtenkningen en ny dybde og bredde, heter det i pressemeldingen.

Styreleder i Sofie-stiftelsen, Gunhild Ørstavik, begrunner til- delingen med at Daily har vist mot ved å utforske nye fagområder på

Gretchen C. Daily. (Foto: Paul Erlich)

tvers av yrkesgrenser.

— Gretchen C. Dailys radikale og konstruktive engasjement og formidlingsevne, hennes brede kunnskaper og faglige briljans gjør henne til en viktig og verdig Sofie-prisvinner. Daily tar et aktivt ansvar i forhold til bærekraft- utfordringene og utfyller mosaik- ken av tidligere Sofie-prisvinnere. Forskere som henne gir oss den

forståelsen som skal til for å for- andre verden.

Sofieprisen har blitt delt ut hvert år siden siden 1998, og har blitt til- delt personer som Wangari Maathai og Gøran Persson. Sofie-stiftelsen ble opprettet i 1997 av forfatteren Jostein Gaarder og hans kone Siri Dannevig. Prisen er opprettet for å inspirere mennesker som arbeider for en bærekraftig fremtid.

Verdens mest møkkete by

Baku. (Foto: Wikimedia Commons)

Konsulentselskapet Mercer har laget en rangering over verdens mest møkkete byer. På topp troner Aserbajdsjans hovedstad Baku, tett fulgt av Dhaka i Bangladesh og Antananarivo på Madagaskar. Oslo og Stockholm deler plas- sen som verdens sjette reneste by, en liste som toppes av Calga- ry i Canada. Det melder Dagens Næringsliv.

Spesialstyrke for tigere

(Foto: Photos.com)

India skal bruke over 60 milli- oner kroner på en spesialstyrke som skal passe på landets siste tigere. Antallet er synkende på grunn av krypskyttere og habita- tødeleggelser.

Man regner med at det i dag finnes rundt 1500 tigere igjen, noe

som er en nedgang fra 40.000 for et århundre siden. De som i dag passer på dyrene er dårlig bevæp- net og lønnet, og pengene skal gå til å trene opp og bevæpne en Ti- ger Protection Force som skal pas- se på landets siste tigere, skriver nyhetsbyrået Reuters.

Stadig flere vil se isbjørn:

Må beskyttes mot skuelystne

Interessen for å fotografere, filme og forske på isbjørn er stadig økende. Nå tar Sysselmannen grep for å beskytte verdens største landlevende rovpattedyr mot skuelystne fra hele verden.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

I april skal Sysselmannen legge frem et notat for Miljøverndepartementet om hvordan forskning og filmaktivitet på Svalbard skal håndteres. Oppmerksomheten om global oppvarming og smeltende polis har ført til en økende interesse for isbjørn. TV-selskaper, filmteam, forskningsinstitusjoner, privatpersoner og det private næringsliv vil se bjørn. Sysselmannen ønsker klare retningslinjer for å styre aktiviteten mot dette sårbare dyret.

Høy terskel

— Terskelen for å få tillatelse er høy. Det er filmet noen kilometer film om isbjørn, og vi ser ikke verdien i at folk skal nærme seg isbjørn og filme det samme som markedet flommer over av. Vi vil at omverdenen skal få innblikk i trusselbildet og livet her oppe, men vi vil kun gi tillatelser til prosjekter som belyser nye sider ved isbjørnens liv og situasjon, sier naturvernrådgiver Tor Punsvik hos Sysselmannen.

Sysselmannen mottar stadig flere søknader fra folk som vil oppsøke isbjørnen. De fleste kommer fra media og private aktører, noen kommer fra ulike forskningsinstitusjoner.

— Forskerne skal ha også ha

gode begrunnelser. De siste årene har helikoptertrafikken på Svalbard økt kraftig. Vi er opptatt av at forskningsinstitusjonene skal samarbeide om prosjekter der det er naturlig, slik at vi kan minimalisere bruk av helikopter, sier Punsvik.

Det er også gitt tillatelser til filming når det skjer i kombinasjon med pågående forskning, både fordi forstyrrelse reduseres og forskningen presenteres for verden.

Santa China Center fikk nei

Sysselmannen ga BBC og National Geographic Magazine tillatelse til å reise til Kong Karls land, helt øst i øygruppen, de to siste sesongene. Hit er det mange som vil dra fordi det er regnet som verdens viktigste yngleområde for isbjørn. Her er mulighetene for å finne binner med unger i hiet store. I år har ingen fått tillatelse til å reise hit, ifølge Svalbardposten.

Svalbardposten omtaler også en søknad fra det finske reiseoperatørselskapet Santa China Center OY, som nylig ba om tillatelse for "mr. Luo Hong and his group" til å fotografere isbjørn. Santa China Center OY kunne vise til anbefalinger fra FNs miljøprogram, som ifølge selskapet mener at mr. Hong bedriver internasjonalt viktig forskning. Sysselmannen på sin side var ikke av samme opp-

Flere får avslag på søknader om å få ta slike bilder.
(Foto: Photos.com)

fatning og avsto søknaden.

Norges ledende vindistributør Strøm AS har søkt om å få ta med en av sine produsenter, Banrock Station fra Australia, og ti journalister for å sette fokus på isbjørnens vanskelige situasjon. Denne søknaden er ikke behandlet av Sysselmannen ennå.

Politianmelder overtredelser

— Vi opplever ikke at det skjer mye ulovlig forstyrrelse av isbjørn. Det ble for en tid tilbake registrert en episode på østsiden, og det er

en del som kjører over med snøskuter for å oppleve bjørn. Den som oppsøker bjørn og påvirker dens adferd, enten ved at den rømmer eller nærmer seg, gjør noe ulovlig. Slike saker vil nærmest automatisk bli politietterforsket, sier Punsvik.

Ifølge Svalbardmiljøloven paragraf 30 er det forbudt å lokke til seg, forfølge eller aktivt oppsøke isbjørn slik at den blir forstyrret. Det er ikke bare av hensyn til bjørnen, men også fordi isbjørn kan være livsfarlig for mennesker.

Mest subsidier til de største

De mest forurensende trålerne får størst tilskudd fra staten i form av drivstoffsubsidier, viser et notat fra Naturvernforbundet.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

— Vi ønsker å fjerne drivstoffsubsidiene, slik at man slutter å subsidiere CO₂-utslipp, sier Gunnar Album, fiskerirådgiver i Naturvernforbundet.

Han mener det er et betydelig potensial for reduksjon av CO₂ i fiskeflåten som kan utløses ved å legge om subsidiene.

— Et poeng er at man subsidierer forurensning. Men viktigere er det at man subsidierer den delen av fiskeflåten som gir minst igjen til samfunnet. Så man kan si at subsidiene motarbeider Stortings egne mål, sier Album.

Naturvernforbundet foreslår å øke fiskarfradraget som et alternativ til å subsidiere drivstoff. Fiskarfradraget er et eget skattefradrag for fiskere.

Album mener det da vil bli ulønnsomt å bruke for mye drivstoff på å hente opp fisken.

— En slik endring vil stimulere sysselsetting framfor drivstofforbruk og være mer i tråd med de offisielle målene både i fiske-

ripolitikken og miljøpolitikken. Tiltaket vil kunne fremme sysselsetting, konkurranselighet og bærekraft i fiskeflåten i tråd med offisielle forvaltningsmål.

Trålerne får mer

Beregninger Naturvernforbundet har gjort viser at trålflåten forbruker mest drivstoff per kilo torsk som blir fanget. Små kystfiskefartøy er mer enn fem ganger så drivstoffeffektive. I regjeringens klimamelding konstateres det at fiskeflåten er unntatt fra CO₂-avgift og grunnavgift. Det diskuteres ikke hvilken virkning denne subsidien kan ha, og det gis heller ingen begrunnelse for ordningen.

Både energiforbruk og CO₂-utslipp blir subsidiert, og disse subsidiene blir ulikt fordelt mellom forskjellige fiskerier og fiskere, og virker dermed konkurransevridende. Mindre båter mottar mindre enn 1 prosent av driftsinntektene i form av drivstoffsubsidier, mens trålere kan få mellom 4 og 5 prosent av driftsinntektene dekket av subsidiene.

Må ut me

Løvenskiold må gi informasjon om skogene sine, etter NOA mener loven må brukes mye oftere.

Utsikt fra Svarttjernshøgda i Nordmarka. (Foto fra Wikimedia Commons)

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

I rundt tre år har NOA arbeidet med å få ut informasjon fra Løvenskiold, en av Norges største skogeiere, om skogeiendommen i Oslo mark.

— Dette er skoger som Naturvernforbundet anser som verdifulle og biologisk viktige, sier Gjermund Andersen, leder i Naturvernforbundets skogutvalg og daglig leder i NOA.

Vi ønsker å unngå at verdifull skog ødelegges, og flere av disse skogområdene det bør være mulig å verne, sier han.

Det var seks punkter som ble behandlet. NOA fikk medhold på fire av disse, og delvis medhold på det sjette punktet.

Punktene som NOA fikk innfridd var tilgang til detaljkart over store deler av skogområdet, og til-

gang til hvilke områder Løvenskiold selv har vernet.

Andersen mener at skogbruket selv ikke er i stand til å ta vare på miljøverdiene i skogen.

— De kan ikke, og de vil heller ikke gjøre det.

Han sier at NOA nå skal dra ut i skogen for å se hvilke deler av Løvenskiolds skoger som har store natur- eller friluftverdier, før de ønsker å være med i avgjørelsen om hva som skal vernes.

Viktig verktøy

Miljøinformasjonsloven har vært lite brukt, og i loven heter det at begrepet "miljøinformasjon" omfatter faktiske opplysninger og vurderinger om miljøet, om faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet. Og om helse, trygghet og levekår i den grad de blir miljøpåvirket eller kan bli miljøpåvirket.

For eksempel vil kartfestet in-

d miljøinformasjon

r at Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) brukte miljøinformasjonsloven. Gjermund Andersen i

formasjon om forekomst av forurenset grunn, områder av særlig verdi for biologisk mangfold eller grensene for verneområder, være miljøinformasjon.

Andersen sier at grunnen til at de brukte loven er at de har jobbet med Oslomarka i nesten 40 år, og at hindringen alltid har vært å slippe til i forvaltningen.

— Det er viktig for oss med innsyn og mulighet til medvirkning. Og de siste årene har det gått greit i statlige skoger, mens det har vært problematisk i privateide.

Andersen mener at miljøorganisasjoner bør bruke loven veldig mye mer.

— Dette er vårt verktøy. Hvis vi ikke bruker loven misbruker vi en sjanse til å påvirke.

Løvenskiold usikker

Skogsjef hos Løvenskiold, Rolf Hatlinghus, sier til Aftenposten

at de ikke uten videre vil godta avgjørelsen.

— Vi er overrasket over at nemnda bryter med en tidligere avgjørelse og definerer alle skoglige data som miljøinformasjon. Det vil si at hvem som helst kan be om å få tegnet kart med akkurat den informasjonen om skogen de måtte ønske, sier Hatlinghus, som mener dette kan være i strid med andre lovverk.

I saken heter det at vedtaket er endelig og at partene ikke kan klage, og Gjermund Andersen sier at han ikke tror Løvenskiold vil holde tilbake informasjonen.

— Kjennelsen i nemnda gir rett til tvangsinn drivelse av opplysningene. Hvis de gjør det, så vil vi kunne gå til namsmannen, og få en kjennelse fra politiet som sier at vi kan troppe opp på døra deres og hente ut den informasjonen vi har krav på.

fakta

Miljøinformasjonsloven

- Trådte i kraft 1. januar 2004.

- Gir alle borgere rett til opplysninger fra myndigheter, offentlige og private virksomheter om forhold som angår miljøet.

- Gir rett til informasjon om alt fra produksjonsprosesser til innhold i varer, i Norge og utlandet, så lenge varen omsettes i Norge. Det vil si at du kan spørre om produksjonsforhold ved fabrikker i for eksempel Kina. Hvis selgeren ikke kan svare, har han plikt til å undersøke saken for deg.

Hvordan bruke loven?

- Hvis du retter en forespørsel til offentlige organer om miljøspørsmål har du krav på svar så raskt som mulig, senest innen 15 dager.
- Hvis det du ber om er "uforholdsmessig byrdefullt" kan svarfristen forlenges til to måneder. Det offentlige må da begrunne hvorfor man trenger lenger tid.

- Fra private virksomheter har du krav på svar så raskt som mulig, og senest innen en måned.
- Hvis det du ber om er "uforholdsmessig byrdefullt" kan svarfristen forlenges til to måneder. Dette må begrunnes.

- Hvis du likevel ikke får svar, kan saken klages inn til klagenemnda for miljøinformasjon. Informasjon om klagenemnda finnes på nettsiden www.klagenemnd.no.

Hvem kan du spørre?

- Offentlige aktører: Loven gir utvidet rett til informasjon fra offentlige organer og virksomheter. Det offentlige har dessuten en plikt til å ha kunnskap om miljøet på et overordnet plan, og å gjøre denne lett tilgjengelig.

- Private virksomheter: Alle næringer, industriproduksjonen så vel som jord- og skogbruket, transportsektoren og tjenesteproduksjonen, er omfattet av miljøinformasjonsloven.

- Loven pålegger alle virksomheter en plikt til å ha kunnskap om miljøforhold i egen virksomhet som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet, og på forespørsel å gi denne informasjonen ut.

Kilde: Miljøverndepartementet

Leder

Ikke full gass

Siden midten av 1990-tallet har norske olje- og gasselskaper kjempet for å få bygge gasskraftverk. Flere ganger har det vært spådd kraftkrise, med henvisning til at Norge var en netto importør av kraft i normalår. Ja, krisen ble til slutt så presserende at det ble kjøpt inn ekstra forurensende mobile gasskraftverk til 2 milliarder kroner, som aldri har vært startet opp. Avisen Dag og Tid har i en glimrende artikkelserie vist at kraftkrisen stort sett var et munnhell, og ikke en realitet.

Det vises også på utnyttelsen av gasskraftverket på Kårstø, som ble satt i kommersiell drift 14. desember. I sju av elleve uker har kraftverket stått stille, viser tall fra NVE og Nord Pool som Aftenposten presenterte. Kraftverket er ikke lønnsomt.

For miljøet er det en lykke at kraftverket står. Likevel undres jeg over hvorfor presset for å få bygge ut ikke bare ett, men helst mange flere, gasskraftverk var så sterkt. Både politikere, næringsliv og oljeselskaper mente gasskraftverk ville være helt nødvendig for flere år siden. Selv enkelte miljøvernere endte opp med å kjempe for gasskraftverk, så lenge CO₂-gassen ble tatt hånd om.

De siste 18 årene har Norge hatt et eksportoverskudd av kraft på 55 TWh. Gasskraftprosjekter som skal levere strøm inn på nettet bør nå legges døde, av hensyn til økonomi så vel som miljø. Å bygge flere store anlegg som blir stående ubrukte er ikke god ressursutnyttelse. Sats heller på fornybar energi, energisparing og effektivisering.

Kristian S Aas

Kan ikke stopp

Ble du, som Erik Solheim, "fly forbannet" da StatoilHydro ønsket å slippe ut totalt 2,6 millioner tonn CO₂ under oppstarten av LNG-fabrikken på Melkøya? Da blir du vel heller ikke beroliget av at politikerne har sagt fra seg muligheten til å si nei til slike utslipp.

TEKST: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvern.no

Fra 1. januar 2008 ble nemlig StatoilHydros LNG-fabrikk med i det norske kvotesystemet for CO₂-utslipp, som er tilsluttet EUs system. Systemet innebærer fri handel med kvoter, der prisene på kvoter settes etter tilbud og etterspørsel. Begrensninger på utslipp fra enkeltbedrifter som er tilknyttet kvotesystemet vil føre til at prisingen ikke vil reflektere den reelle etterspørselen etter CO₂-utslippsrettigheter. Derfor kan ikke Statens forurensningstilsyn (SFT), Miljøverndepartementet eller andre myndigheter sette noe tak for hvor mye CO₂ en kvotepliktig bedrift kan slippe ut.

Kan ikke sette tak

— Bedriften må kjøpe kvoter for utslipp de hadde foregående år. Det er for så vidt anledning til å stille andre vilkår etter forurensningsloven, for eksempel krav om bruk av en spesiell teknologi. Anledningen til å stille teknologikrav er så langt bare brukt i forhold til gasskraftverk, med krav om deponering av CO₂. De høye utslippene i oppstartsfasen fra Melkøya stammer fra fakling. Det er lite aktuelt å stille krav om CO₂-håndtering til en fakkell som under normal drift skal ha et relativt mindre utslipp. Men heller ikke fra faklingen er det anledning til å sette et tak på CO₂-utslippene, sier Audun Rosland i SFTs klima- og energiseksjon.

Rosland understreker at andre forhold som gjelder forurensning,

som for eksempel StatoilHydros søknad om å slippe ut 2200 tonn sot i oppstartsfasen, blir behandlet som normalt etter forurensningsloven.

Kjempeøkning

Da utbyggingen ble behandlet av Stortinget ble utslippene fra fakling i oppstartsfasen beregnet til rundt 30 000 tonn CO₂. I oktober 2006 ble det store reaksjoner da Statoil meldte at utslippene kom til å nå opp i 200 000 tonn. Hvis StatoilHydro slipper ut det de nå har meldt til SFT, vil utslippene fra oppstartsfasen komme opp i svimlende 2,6 millioner tonn CO₂. I tillegg kommer ordinære driftsutslipp, 900 000 tonn fra gasskraftverket på Melkøya og 200 000 tonn fra LNG-fabrikken.

— Det er mildt sagt svært kritikkverdig at Statoil ikke kunne komme med bedre analyser av forventet utslipp fra fakling tidligere. Avviket er voldsomt. I forhold til beregningene av forventede CO₂-utslipp fra fakling i selskapets første søknad er økningen på nesten 10 000 prosent, sier Lars Haltbrekken, leder i Norges Naturvernforbund.

— Burde ikke hatt kvoteplikt

Haltbrekken mener Melkøya-anlegget og gasskraftverkene ikke burde ha blitt tatt inn i kvotesystemet.

— Vi mener utslippene fra disse anleggene burde ha blitt behandlet etter forurensningsloven, slik at man hadde hatt mulighet til å sette ned foten, sier Haltbrekken.

Klimarådgiver Anders Haug

LNG-tankeren "Arctic Princess" er ikke helt arbeidssom.

Larsen i Norges Naturvernforbund mener flere ulike tiltak må kunne blandes.

— Kvotesystemet må ikke bli det eneste virkemidlet. Vi må kunne bruke hele verktøykassa, det vil si både avgiftssystemet, forurensningsloven og teknologikrav, i tillegg, sier Larsen.

Må bygges om

Ifølge Aftenposten må Melkøya-anlegget gjennomgå en større ombygging for å kunne drive for full maskin. Først i 2010 vil anlegget være fullt operativt. Om dette innebærer flere nedstenginger, med påfølgende oppstartsfaser som

e Melkøya-utslipp

slendig lenger. Anlegget på Melkøya drives nå på 60 prosent av full kapasitet. (Foto: StatoilHydro)

gir store utslipp av CO₂ og sot, er usikkert. I sin melding til SFT presiserer StatoilHydro at oppstartsfasen på anlegget på Melkøya skal være over etter revisjonsstansen som er planlagt til sommeren.

— Utslippene som StatoilHydro har meldt til oss er begrenset til oppstartsfasen, som skal være gjennomført i sommerhalvåret 2008, sier seksjonssjef Hanne Marie Øren i SFTs klimaavdeling, seksjon for petroleumsvirksomhet.

Vil oppnå stabil drift

— Vi er dessverre fortsatt i en situasjon der anlegget ikke kan levere 100 prosent. I dag utnyttes

rundt 60 prosent av kapasiteten. Nå fokuserer vi på å finne løsninger og tiltak som kan gjennomføres i den planlagte revisjonsstansen vi skal ha til sommeren, sier informasjonssjef Sverre Kojedal i StatoilHydro i Hammerfest.

Kojedal forteller at en ny prosedyre ved oppstart av anlegget skal hindre den typen utslipp som skjedde i høst.

— Vi har flinke folk som arbeider for oss, som har klart å finne en prosedyre der oppstart av anlegget kan gjøres langt raskere enn før. Det gir mindre utslipp av CO₂ og sot, og bedre økonomi for oss siden vi kan nå full produk-

sjon raskere, sier Kojedal.

Beklager utslipp i høst

Kojedal innrømmer at utslippene i høst var langt fra den starten StatoilHydro hadde håpet på. Da selskapet meldte at CO₂-utslippene fra oppstarten av anlegget hadde vært på 1,1 millioner tonn, og at det kunne komme til å bli sluppet ut 1,5 millioner tonn til, erklærte miljøvernminister Erik Solheim seg "fly forbannet".

— Jeg har ikke lyst til å kommentere utsagnet fra Solheim, men det er klart at det ikke var en god situasjon for oss i høst. CO₂-utslippene var høye, og sotutslippene

gjorde oss til en dårlig nabo for alle innbyggerne i Hammerfest. Det ønsker vi ikke å være. Nå har vi identifisert muligheter for å redusere sotdannelsen ytterligere i de periodene det blir nødvendig med fakling, sier Kojedal.

Han understreker at anlegget på Melkøya blir det mest energieffektive LNG-anlegget i verden når det kommer i stabil drift.

— Vi har blitt kritisert for å utvikle ny teknologi, men dette er gjort for å kunne produsere LNG mer energieffektivt. Vi har fått problemer vi ikke forventet, men de skal vi klare å løse, sier en optimistisk Kojedal.

— Savner statlig styring

Kommunene på Østlandet har startet klimatilpasningen på eget initiativ. Selv om det kreves endringer med største utfordring vil være økt klimainnvandring.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

Kommunene savner statlig styring og initiativ når det gjelder tilpassning til klimaendringer.

En rapport fra CICERO Senter for klimaforskning viser at flere kommuner på Østlandet ikke er rustet for å takle eventuelle endringer i klima. Osloregionen trenger flere tiltak.

Blant de viktigste funnene i rapporten er at kommunene føler at staten ikke har tatt tak i problemet, ifølge forsker Hege Westskog, som har ledet prosjektet.

— Generelt kan du si at kommunene har liten kunnskap om klimatilpassninger. Mens svenske har en nasjonal strategi, så har ikke Norge noe tilsvarende.

Westskog mener at tilpasning til klimaendringene må skje lokalt.

— Beredskap mot flom, for eksempel, kan ikke skje fra sentralt hold, så mye må gjøres lokalt.

Men kommunene har etterspurt en nasjonal strategi eller fokus. De ønsker at staten skal ha et overordnet ansvar, sier hun. Westskog mener likevel at kommunene må implementere og i hovedsak gjøre tilpasningsarbeidet selv.

Eget initiativ

Det var kommunene Bærum, Drammen, Oslo og Skedsmo som selv, gjennom prosjektet *Klimasamarbeid i Osloregionen*, tok initiativ til rapporten. Ansatte i kommunene er også dybdeintervjuet i forbindelse med rapporten, som tar for seg mulige konsekvenser av klimaendringer for områdene helse, bebyggelse, vann og avløp.

Westskog forteller at selv om rapporten bygger på eksisterende kunnskap, er mye av kunnskapen satt i sammenheng med klimaend-

Drammen stasjon ligger utsatt til ved munningen av Drammenselva. (Foto: Kristian S. Aas)

ringer for første gang.

Hun sier at selv om kommunene mangler kunnskap om effekter av klimaendringer på lang sikt, finnes det masse kunnskap om tidligere katastrofer i kommunene.

— Kommuner som har vært utsatt for flom eller skred har masse kunnskap på det området. Det er viktig at denne kunnskapen utnyttes slik at arbeidet med tilpasning til et endret klima starter tidligst mulig for å redusere konsekvenser og kostnader.

Sårbar infrastruktur

Når det gjelder infrastruktur har fokuset lenge vært på Vestlandet og Nord-Norge, forteller West-

skog. Men også på Østlandet er det områder som er utsatt for klimaendringer.

— Blant annet toglinjer og havner kan være utsatte, spesielt dersom havnivået stiger, sier hun, og nevner Drammen stasjon som et eksempel på et spesielt utsatt knutepunkt.

Mer flom

En av klimaforandringene som kan oppstå er at flommønsteret vil endre seg. Westskog forteller at regnflom vil bli mer vanlig.

— Med økt temperatur vil det komme mer regn og mindre snø, noe som vil føre til at vinterflommer blir stadig mer vanlig. Det-

te kan utgjøre et problem fordi frossen mark ikke absorberer vannet på samme måte som tørr mark gjør.

Ikke katastrofescenario

Westskog understreker likevel at de ikke ønsker å tegne noe katastrofescenario, og at andre land kommer til å oppleve større problemer rundt klimaendringer enn Norge.

— Den største utfordringen for oss vil nok bli migrasjon fra andre land, og det er her den største tilpasningen må komme. Klimaendringer vil potensielt kunne starte kriger og føre til store folkeforflytninger, mener hun.

ring

ener forskerne at Norges

Storeksportør av kraft

I 12 av de siste 18 årene har Norge vært netto eksportør av kraft. Likevel hevdes det fortsatt at Norge vil være importør av kraft i et normalår.

TEKST: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvern.no

55 terrawattimer (TWh). Strøm tilsvarende 100 årsproduksjoner ved kraftverket i Alta. Så mye elektrisitet har Norge eksportert de siste 18 årene, hvis vi trekker fra strømmengden som er importert. Undersøkelser som Dag og Tid har gjort viser at innholdet i begrepet "normalår" ikke er dekkende for å beskrive norsk produksjon, forbruk, import og eksport av strøm de siste 18 årene.

— Rent teknisk begrep

— Normalåret er et samlet gjennomsnitt av produksjon og forbruk fra 1970 til 1999, og tallet justeres hvert 10. år av vår hydrologiske avdeling. Begrepet er et rent teknisk begrep, der det ikke legges inn skjønnsmessige vurderinger, sier vassdrags- og energidirektør Agnar Aas i Norges vassdrags- og energidirektorat.

Normalåret sier dermed ingenting om fremtidig kraftbalanse, men er et historisk begrep. Likevel har det vært brukt for å argumentere for nye kraftprosjekter, og var et av nøkkelbegrepene under gasskraftkampen. "At energinasjonen Norge i et normalår skal være i en situasjon hvor vi er avhengig av å importere kanskje så mye som 10 TWh i året, er ingen bærekraftig situasjon for landet vårt", sa den nylig avgåtte ministeren Børge Brende (H) til Stortinget i november 2005. "Norge er i dag netto importør av kraft i år med normal nedbør. Det er beregnet at importen i et normalnedbørsår i dag vil være 7–8 TWh", sa tidligere olje- og energiminister Odd Roger Enoksen (Sp) i 2006. I 2005 hadde vi en eksport på over

12 TWh, grunnet mye nedbør på Vestlandet. Tallene for 2006 viser et lite eksportunderskudd på rundt 0,8 TWh.

— Brekkstang

— Jeg er veldig skeptisk til bruken av begrepet normalår. Det har vært brukt som brekkstang for å få bygd gasskraftverk. Begrepet er misbrukt i den politiske debatten, og er tillagt langt mer betydning enn det faktisk har, sier leder Gunnar Kvassheim (V) i Stortingets energi- og miljøkomité til Miljøjournalen.

— Normalår er først og fremst et historisk forankret begrep. De siste årene har vi sett mer nedbør og større svingninger, som det ikke tas høyde for. Alt tyder på at Norge i dag har en god energibalanse, og med fortsatt satsing på fornybar energi og sparing vi i de fleste år være en eksportør av miljøvennlig energi, sier Kvassheim.

Tragikomisk på Kårstø

Han er ikke nådig når det gjelder bruken av normalår-begrepet i gasskraftdebatten.

— Da ble begrepet brukt til å tyrannisere den norske energidebatten, og skape en illusjon av at vi importerte forurensende kullkraft fra Danmark og Tyskland dag og natt. Normalår-begrepet ble brukt som kronargumentet på at vi hadde for lav energiproduksjon i Norge, og ble brukt som tennsatsen for å få bygd gasskraftverk uten rensing. I dag er det første gasskraftverket ferdig, men står ubrukt på grunn av lav lønnsomhet. Det er nærmest tragikomisk, sier Kvassheim.

Har løpende analyser

Vassdrags- og energidirektør Aas ønsker ikke å ha noen mening om

Blåsjømagasinet er Nord-Europas største reguleringsmagasin. (Foto: Statkraft)

hvordan normalår-begrepet har blitt brukt i den politiske debatten.

— For å få oversikt over ny kraftproduksjon og endrede betingelser har vi et løpende analysearbeid. Her er det ikke publisert noe nyere materiale, men analysearbeidet løper hele tiden, slik at vi kan danne oss et bilde, sier Aas.

Statnett sier til Dag og Tid at de er i ferd med å revidere oppfatningen om hva som er normal kraftproduksjon og kraftforbruk i Norge.

— Vi har ikke en endelig konklusjon ennå, men vi tror at Norge er nær energibalanse i dag, sier sjeføkonom Jan Bråten i Statnett til avisen.

Agnar Aas er ikke uenig.

— Gasskraftverket på Kårstø betyr stor produksjonskapasitet. Vi ser også at det fases inn mye ny vannkraft. Det betyr at vi går mot en bedre balanse mellom produksjon og forbruk, sier Agnar Aas.

Samtidig understreker han at kraftbalansen i tørrår fortsatt er en utfordring.

— Vi er også opptatt av at vi skal ha en sikker el-forsyning i tørrår, sier Aas.

Westskog forklarer at vi vet veldig lite om hva som kommer.

— Og selv om det i Norge ikke vil møte de største utfordringene vil det potensielt bli svært dyrt. Flommen på Østlandet i oktober 1987 kostet 189 millioner kroner, så det kan være snakk om store beløp.

Westskog mener imidlertid at å øke bevisstheten rundt potensielle endringer er et godt og billig tiltak.

— Et eksempel er at man ikke anlegger hus i områder som kan være utsatt for flom. Både når det gjelder arealplanlegging og bygging av nye boliger er det en del å spare bare ved å øke bevisstheten.

kalender

10. mars:

Seminar om motorferdsel i utmark
Håndverkeren konferansesenter, Oslo
Arr: Samarbeidsrådet for Naturvernssaker

28. – 29. mars:

Seminar om villaks og sjøaure
Quality Airport Hotel, Sola
Arr: Norges Jeger- og Fiskerforbund Rogaland

29. mars:

Årsmøte i Naturvernforbundet
Hordaland
Det Grønne Loftet, Jacobsfjorden, Bryggen
Kun for medlemmer
www.naturvern.no/hordaland

9. – 20. april:

Studietur om kulturlandskap
Extremadura, Spania
Arr: Naturvernforbundet i Buskerud
www.naturvern.no/buskerud

21. – 24. mai:

Seminar om implementering av konvensjonen om biologisk mangfold i byer og tettsteder
Erfurt, Tyskland
Arr: Competence Network Urban Ecology
<http://www.urban-biodiversity-erfurt-2008.de/>

24. – 26. juni

Verdenskonferanse og utstilling om vindkraft
Kingston, Ontario, Canada
<http://wwec2008.com>

10. – 13. juli:

Slåttekurs på Ryghsetra, Buskerud
Arr: Naturvernforbundet i Buskerud
www.naturvern.no/buskerud

25. – 28. august:

Internasjonal konferanse om skogbruk og tilpasninger til klimaendringer
Umeå, Sverige
Arr: FN/IUFRO
www.forestadaptation2008.net

— Intet å vi

— I den amerikanske valgkampen er miljø en ikke-sak. Presidentkandidatene har mer å tape enn å vinne på miljøsaker, sier professor Ole O. Moen ved Universitetet i Oslo.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Sett fra et miljøsynspunkt, står man nå igjen med kandidatene som hver på sin side er regnet som de beste. Organisasjonen League of Conservation Voters har gjennomført en undersøkelse av kandidatenes stemmegivning i miljøsaker og gitt poeng deretter. Demokratene Barack Obama og Hillary Clinton topper listen, mens John McCain er den republikaneren som kommer høyest opp, riktignok et godt stykke bak demokratene. Miljøinteressen gir seg likevel lite utslag i selve valgkampen.

— Ingen valgkampsak

— Miljø er ingen valgkampsak i USA. Obama og Hillary har nevnt ulike miljøsaker i valgkampen, og McCain har uttalt at han mener at global oppvarming er et problem, men det er ingen vinner-sak. Kandidatene risikerer bare å

Hillary Clinton
(Foto: Marc Nozell)

tape stemmer om de går for høyt ut på banen med miljøsaker. Å senke bensinprisene derimot, det er en vinner-sak i USA, sier Moen, som følger den amerikanske valgkampen nøye. Moen er nå aktuell med en bok om amerikanske presidenter gjennom tidene.

Gore tapte på miljøprofil

Ifølge Moen er det ikke fordi kandidatene er redde for å ta opp kontroversielle spørsmål. En rekke stridsspørsmål, som abortsaken og krigen i Irak, blir diskutert heftig i amerikanske medier. Global oppvarming, utslipp av klimagasser, overforbruk, forurensning og utrydding av arter tas sjelden opp.

— Miljø er rett og slett en tapersak. Al Gore var litt for profilert på miljø. Han tapte sin hjemstat Tennessee på grunn av det. Gore tapte også Kentucky og West Virginia, mye på grunn av sin miljøprofil. Dette er stater med svært mange arbeidsplasser i kullindustrien. Her falt ikke miljøbudskapet i god jord, sier Moen.

— Kan du forklare hvorfor det er slik?

— Det er individualismen kom-

binert med privatbilen. Amerikanere betaler gjerne så det svir for å parkere, gjerne opptil 15-20 dollar om dagen, men bensin derimot skal nesten være gratis. Bilkjøring står helt sentralt i den amerikanske levemåten. Ser man historisk på saken, hadde man verdens beste kollektivnett frem til krigen. Det var dobbeltsporet jernbane over alt, og i byene var det omfattende trikkenett. Men så kom bilen. Den passet svært godt med den amerikanske psyk og idealet om individuell frihet, forteller Moen.

Rev opp skinnene

I 1940-årene startet nedbyggingen av kollektivtilbudet. Privatbilen ble stadig mer utbredt, og folk flyttet ut av byene.

— Oljeindustrien rottet seg sammen med bilindustrien og kjøpte opp trikkenettverket i en lang rekke byer. Så startet opprullingen av trikkeskiner, for å legge forholdene til rette for privatbilismen. Etter hvert rev man opp dobbeltsporet på jernbanen. Nå sitter man igjen med et svært dårlig kollektivtilbud de fleste steder, sier Moen.

Professor Ole O. Moen ved Universitetet i Oslo. (Foto: UIO)

nne på miljø

John McCain
(Foto: United States Congress)

Barack Obama (Foto: Transplanted Mountaineer)

Føderal miljøpolitikk i dvale

Etter at George W. Bush tok over som president og trakk USA ut av Kyoto-protokollen, har den føderale miljøpolitikken ligget i dvale. På delstatsnivå har det imidlertid skjedd en del. En rekke stater har vedtatt miljølover som stiller krav til utslipp og energieffektivitet.

— I California har man for eksempel gått med på å heve bensinprisene for å få mer trafikk over på skinner, og det er bygget ut endel nye trikkelinjer, såkalte "light rails", sier Moen.

McCain leder såvidt

— Hvem tror du vinner valget til høsten?

— Jeg er veldig i tvil. De siste meningsmålingene viser at McCain har et lite forsprang, både til Obama og Hillary. Når det kommer til den ytterste dag, er amerikanere ganske konservative. I et oppgjør mellom McCain og Obama kan nok helse og alder spille en rolle, og der har Obama en fordel. McCain vil gå i ett med veggen, mens Obama står for noe nytt, og det appellerer særlig til unge velgere. Men en ting er jeg sikker på: Det blir en amerikaner!

En sikker taper

Når Ralph Nader stiller som presidentkandidat for femte gang på rad, er ihvertfall en ting sikkert. Han kommer ikke til å vinne.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

Nader har stilt opp som presidentkandidat hver eneste gang siden 1992. Størst suksess hadde han i 2000, da det ble hevdet at han var med og vippet valget i George W. Bush sin favør ved å stjele stemmer som ellers ville gått til Al Gore. Nader endte opp med 2,74 prosent og nesten 3 millioner stemmer. Nader argumenterte da at det var veldig liten forskjell på Gore og Bush, og at USA ville bli styrt forholdsvis likt samme hvem av dem som vant.

Det var 25. februar på programmet *Meet the Press* på fjernsynskanalen NBC at den 74 år gamle Nader lanserte sitt kandidatur. Og på spørsmål fra programlederen om hans deltakelse ikke ville tippe valget i republikanernes favør, svarte Nader:

— Ikke en sjanse. Hvis ikke

demokratene klarer å slå republikanerne denne gangen, kan de pakke sammen, legge ned og oppstå i en annen form.

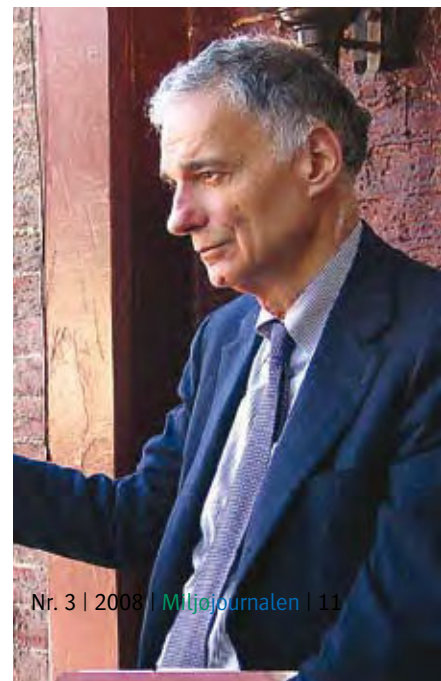
Forbrukerrettigheter

Nader har kjempet kampen for forbrukerrettigheter, og kan notere seg for flere seire. Han begynte med å slåss mot bilindustrien for mer enn 40 år siden. Artikkelen "The Safe Car You Can't Buy" rettet seg i første rekke mot bilindustriens sikkerhetspraksis. Han har også jobbet mot forurensning og for renere luft og vann. Nader mener at USA nå må satse på solenergi framfor atomkraft. Han ønsker også skatt på utslipp av CO₂.

Demokratene frykter at noe av det samme som skjedde i 2000, kan skje under årets presidentvalg, hvor Nader kan stjele stemmer som ellers ville gått til demokratene.

Kommentator Bob Herbert i New York Times skriver at på grunn av Naders kandidatur, så var det jubel hos republikanerne, mens ingen demokrater følte det på samme måte.

Ralph Nader stiller som kandidat til det amerikanske presidentvalget for femte gang. Foto: (Votenader.org)

Birkebeineren

Små turer er også store

STORMBERG

Fra 10 til 50 kroner
i pant på brukt
turtøy fra Stormberg

1% av omsetningen
i Stormberg brukes
til å gjøre verden
litt bedre

Stormberg anbefales av
 **NORGES
NATURVERNFORBUND**

Stormberg er medlem av
Initiativ for Etisk Handel
www.stormberg.no

Konseptbutikk:
Storgata 7, Oslo
Fabrikkutsalg:
Barstølveien 44, Kristiansand

Miljøpoliti satser på havbruk

Økokrim står både for økonomi- og økologiskriminalitet. I år skal deres miljøteam gå havbruksnæringen etter i sømmene.

TEKST: KRISTIAN S. AAS
ka@naturvern.no

Noen tønner med spesialavfall er hensatt i skogen. En turist sanker egg fra en truet fugleart. En grunneier endrer et elveløp uten tillatelse. En bedrift slipper ut miljøgifter, og gjør ingenting for å rydde opp. En svartkledd ungdom tenner på ei stavkirke. Alt dette er saker som kan defineres som miljøkriminalitet, og er sakene tilstrekkelig store eller prinsipielle, ender de hos Økokrims miljøteam og deres leder Hans Tore Høviskeland.

Mange ansvarsområder

— Vi dekker forurensningskriminalitet, naturkriminalitet, kunst- og kulturkriminalitet og tildels også arbeidsmiljøkriminalitet, forklarer Høviskeland rolig. Miljøteamet er bare 12 personer, og er således lillebror innen Økokrim-paraplyen. Men aktiviteten er upåklagelig. De behandler rundt 10 store, prinsipielle saker årlig, i tillegg til å gi ut eget tidskrift, bistå lokale politidistrikt med hjelp i miljøraker, drive opplæring overfor politidistriktene og avdekke nye saksområder der brudd på lover og forskrifter kan føre til trusler mot natur, kultur og miljø.

Gulen, Estland og Nederland

— I den siste tiden har det gått mye ressurser til eksplosjonen ved anlegget til Vest Tank i Gulen i Sogn og Fjordane. Det er en stor

sak, sier Høviskeland, som imidlertid ikke vil si mer om saken før den er ferdig etterforsket.

Eksplosjonen ved anlegget 24. mai i fjor har ført til en stor etterforskning, med forgreninger til flere land. Dagen før eksplosjonen overtok det estiske selskapet Alexela Logistics eierskapet til Vest Tank. Teknisk Ukeblad melder at politiet følger spor til det nederlandske selskapet Trafigura, som chartret båtene «Probo Emu» og «Probo Koala» til frakt av farlig avfall. Trafigura eier også deler av Alexela Logistics. «Probo Emu» skal ha levert farlig avfall ved anlegget i Gulen, men Statens forurensningstilsyn har tidligere konkludert med at dette avfallet var fjernet fra tanken som eksploderte. Det er imidlertid vanskelig å finne ut av dette, fordi Vest Tanks kontorlokaler ble totalskadet i brannen etter eksplosjonen.

Miljøskadene etter eksplosjonen er store. Ingen vet hvilke stoffer som befant seg på tanken, men 62 prosent av beboerne i området har rapportert at de har helseplager etter eksplosjonen.

Satser på biologisk mangfold

I året som kommer vil miljøteamet satse mer på saker som innebærer trusler mot biologisk mangfold. Med så begrensede ressurser har de ikke tid til å ta for seg alle saksfeltene de kunne ønske.

— Vi har enkelte satsingsområder. Tidligere har vi satset på natur- og faunakriminalitet, kulturkrimi-

Hans Tore Høviskeland leder Økokrims miljøteam. (Foto: Kristian S. Aas)

nalitet, forurensningskriminalitet og håndtering av farlig avfall. Nå er det trusler mot biologisk mangfold vi vil satse på, og vi vil spesielt ha et blikk på havbruksnæringen, sier Høviskeland.

Havbruk og akvakultur er et område politiet ikke har beskjeftiget seg med i stor grad tidligere, men potensialet for ødeleggelser er store. Rømt oppdrettslaks kan fortrenge lokale laksestammer, og dermed true biologisk mangfold.

— Det har skjedd mye teknologisk, og utstyret næringen bruker har blitt bedre og bedre. Da forundrer det meg at rømnings-tallene fortsatt er svært høye. Vi vil se på hvordan lokale politidistrikter har håndtert saker rundt rømming av laks, og utarbeide en rapport om dette. Det er et ganske nytt strafferettsområde, så det er mye som må gjøres, sier Hø-

viskeland.

Gjennomgår oppdrettslover

Akvakulturdriftsforskriften stiller krav om at driften skal være «teknisk, biologisk og miljømessig forsvarlig» og at en ansvarlig person på hvert anlegg skal inneha «nødvendig kunnskap om å hindre, oppdage og begrense rømming av fisk».

— Det er flere andre bestemmelser som også kan komme til anvendelse, og mange mulige straffbare handlinger. Vi vil gjennomgå disse, sier Høviskeland.

Målet er at de lokale politidistrikter skal bli bedre til å håndtere saker av denne typen.

— Hovedintensjonen er at sakene skal behandles lokalt. Vi bistår politidistriktene i stor utstrekning, og gjør også gjennomganger som denne av nye saksområder, forteller Høviskeland.

Avliver hundrevis utrydningstruede

Hvert år avlives flere hundre utrydningstruede eksotiske dyr i Norge. Miljøjournalen kan avdekke at rødlistearter som tornhaleagamer, grønne iguaner og Hermann's tortoise-skilpadder ble avlivet av norske myndigheter i fjor.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Det går en strøm av eksotiske dyr fra varme strøk til Europa og Amerika. På grensestasjoner verden over gjøres det jevnlig store beslag av skilpadder, slanger, øgler og papegøyer. Mange av dem er utrydningstruede og står oppført på CITES-listen over dyr som trenger særlig beskyttelse. Før sommeren ble en mann tatt med tusen skilpadder og tusen papegøyer i bilen på grensen mellom Kasakhstan og Usbekistan. Hendelsen er langt fra enestående. For de som kommer frem venter stor fortjeneste. Reptiler selges i Europa som kjæledyr for opptil flere tusen kroner stykket, og interessen for de eksotiske dyrene er økende. Tusenvis smugles inn i Norge hvert år. Det er anslått at det nå befinner seg over 100 000 reptiler her til lands. Trolig er det virkelige tallet langt høyere.

Totalforbud

I 1976 ble det innført totalforbud mot reptiler og amfibier i Norge. Det er åpnet for at allergikere kan søke om dispensasjon til hold av skilpadder, men når det gjelder andre reptiler håndheves forbudet strengt. Slanger og øgler er kun tillatt i dyrehager og reptilparker. Blir du tatt med et slikt dyr, blir det avlivet uansett.

— Det avlives i snitt fem hundre reptiler i Norge hvert år. Enkelte år kan det bli opp til flere tusen. Cirka halvparten av dem er utrydningstruede arter, sier Øystein Størkersen i Direktoratet for naturforvaltning.

75 avlivingsaker i fjor

Det foretas ikke nøyaktige tellinger av hvor mange dyr som avlives. Miljøjournalen har gått gjennom Mattilsynets postjournal og fant i fjor 75 vedtak om avliving av ulike reptiler. I de fleste sakene var det snakk om flere dyr. Blant dyrene som ble avlivet i 2007 var utrydningstruede arter som tornhaleagam, grønn iguan og flere Hermann's tortoise-skilpadder. Alle disse står på den internasjonale rødlisten og den såkalte CITES-listen over arter som trenger særlig beskyttelse. Likevel ble de avlivet av norske myndigheter.

Smugleren er skyldig

— Det er den som smugler dyret inn som er den skyldige. Når det beslaglegges dyr, forsøker vi å kartlegge hva slags art det er og prøver å omplassere dyrene til en dyrepark. Vi har også forsøkt å sende dyra tilbake til det landet de kommer fra, men det er ikke enkelt. Dette er dyr uten papirer, og det er sjelden noe mottaksapparat i opphavslandet, sier Størkersen.

Hermann's tortoise. (Foto: Eric Isselée/Istockphoto.com)

— Hadde det dukket opp en levende tiger, ville vi nok lagt mer arbeid i å få brakt den tilbake. Hvis det er arter med internasjonale bevaringsprogram, er det lettere. Det hender vi får sendt dyr tilbake. Vi har returnert seks jaktfalker til Island og en havskilpadde til Portugal. Boaslanger står på CITES-listen, men jeg tviler sterkt på at noen vil ta imot dem. Da har vi ingen andre alternativer enn å avlive dem, sier Størkersen.

Vil fjerne forbud

Fra Mattilsynets postjournal kan vi lese at det i 2007 ble avlivet en stor mengde kvelerslanger som boa constrictor, kongeboa, kongepyton og ballpyton, kornsnoker og kongesnoker, leopardgekkkoer og andre gekkoer, skjeggagamer og iguaner, sumpskilpadder, landskilpadder og rødoretterapiner.

Norsk Herpetologisk Foren-

ing (NHF) har arbeidet i flere tiår med å fjerne forbudet mot reptiler. Nå skal loven om dyrevelferd revideres, og foreningen øyner en mulighet. Målet er å få godkjent en positivliste med reptiler som er særlig egnet som kjæledyr i Norge.

— Vi tror og håper at lovverket kan oppmykes. Forbudet er ikke faglig forankret. Det er ingen begrensning på fugler og fisker, men totalforbud mot reptiler. Norge er helt alene om et slikt forbud, det eneste landet som har noe lignende er Island. Nå er det på tide at loven moderniseres, sier Stein Ivar Ramberg, formann i Norsk Herpetologisk Forening.

Frykter farlige dyr

Størkersen tror ikke det er fornuftig å jenke på forbudet.

— NHF prøver å tone ned at det er en god del farlige dyr i det

av dyr

Grønn iguan. (Foto: Photos.com)

norske reptilmiljøet. Ikke sjelden kommer vi over direkte farlige dyr som klapperslanger, andre giftige slanger, krokodiller og farlige øgler. Hvis vi åpner for reptilhold, frykter vi at det kommer enda flere slike dyr til Norge. Det vil dessuten bli svært vanskelig håndheve et lovverk som åpner for noen arter. Det krever at politiet kan skille mellom lovlige og ulovlige arter, og det blir ikke lett. Da er det bedre med et totalforbud, sier Størkersen.

Kan etablere seg i Norge

Direktoratet for naturforvaltning frykter at fremmede reptiler skal etablere seg i norsk natur.

— Øgler og slanger fra land med tilsvarende klima kan etablere seg i Norge. Slanger kan gjøre stor skade på naturen, og vi er fryktelig redd for at slike dyr skal spre seg i norsk natur. Et eksem-

pel er skilpadden rødøretterapin. Den har etablert seg i store deler av Europa, hvor den gjør betydelig skade. Den kan lett greie seg på Sørlandet og Vestlandet. Som mange andre reptiler er den bærer av et virus som kan smitte over på andre arter. Hele froskebestander er slått ut av dette viruset, sier Størkersen.

Papegøyer i København

Et annet eksempel er papegøyer. Det er nå minst fem papegøyearter som har etablert seg i Europa. Rosenhode-dvergpapegøyen hekker nå helt opp til København, og det er trolig bare et spørsmål om tid før den slår seg ned i Norge.

— Vi mener at det er god grunn til å revurdere tillatelsen til å holde papegøyer. Å føre fremmede arter til Norge er et sjansespill. De kan påføre oss ubotelige skader, sier Størkersen.

Satt kvelerslanger på glattcella

— Hold av øgler, slanger og krokodiller er et voksende problem. Vi fikk inn en slange i uka, sier Knut Werner, som tidligere var slange- og krokodillefanger for Viking i Drammen.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Viking ble tilkalt av politiet når de trengte en hjelpende hånd med eksotiske dyr.

— Under en razzia på en hasjplantasje i Sande kom vi over en rekke ulovlige dyr. Først fant vi en albinoøgle på badet. Innen i stua var det syv montre med ti-tyve snoker av ulike slag. Innen i kjøkkenbenken lå det to boa-kvelerslanger, tre-fire meter lange. Skapet var rett og slett gjort om til slangemonter, med vindu og utsikt til hagen. Innen i kjøkkenboden sto det stablet opp kasser med levende biller og rotter til å mate dyrene med, forteller Werner.

Alle slangene og øgla ble avlivet, men først måtte man skaffe midlertidig innkvartering til reptilene. Verken kommunen eller Viking hadde noe som egnet seg for kvelerslanger. Løsningen ble glattcella til Søndre Buskerud

politidistrikt.

— Vi stappet toalettet fullt av tøy, slik at arrestanten ikke skulle rømme, sier Werner.

Han har også vært med på å fange en høyst levende krokodille, en dvergkaiman.

— Vi ble ringt opp av lensmannen, som sa at han hadde en morsom oppgave til oss. I et hus i Svelvik befant det seg en krokodille i bunnen av et tørrlagt inndørs svømmebasseng. Den var en meter lang og veldig rask. Ingen av oss torde å gå ned til den. Inspirert av "Crocodile Hunter" Steve på National Geographic kastet vi våte håndklær over den. Da roet den seg ned. Vi fikk satt oss på den, holdt den om kjevene og surret gaffatape rundt snuten på den, forteller Werner.

Krokodillen fikk navnet Doffen og slapp fra det hele med livet i behold. Akvariet i Bergen ville mer enn gjerne ha den, så Mattilsynet slapp å avlive den.

Dvergkaiman. (Foto: Photos.com)

Avler og selger ulovlige dyr:

— Lovene er utdate

Han anslår at så mange som 60 000 norske husstander kan ha ulovlige krypdyr og amfibier. Og alle er ulovlige. Selv har han holdt slike dyr siden han var liten, og ønsker å være anonym, siden hobbyen hans er ulovlig i Norge.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

— Interessen i Norge er stor, og stadig økende. Norges Zoohandlers Bransjeforening anslo for noen år siden at det var omlag 100 000 slike dyr her i landet, men selv tror jeg tallet er nærmere det dobbelte. Dette innebærer at det er anslagsvis mellom 30 og 60 000 husstander her i landet som blir rammet av at utdatert lovverk.

Krypdyr, eller reptiler, omfatter slanger, skilpadder, øgler og krokodiller, mens amfibier omfatter salamander, frosk og padde. Krypdyr og amfibier kalles med en fellesbetegnelse for herptiler.

— Lovgivning på avveie

Forskrift om eksotiske dyr setter siden 1976 forbud mot å importere og holde eksotiske krypdyr og amfibier. I stortingsmelding 12 (2002-2003) heter det at antallet beslag av ulovlige dyr viser at det trolig forekommer betydelig illegal innførsel til Norge. Når det gjelder den norske lovgivningen, mener han at den ikke fungerer som den skal.

— Den norske lovgivningen er utdatert og fungerer særdeles dårlig. Myndighetene har nå omsider begynt å se misforholdet mellom at stort sett alt av fugl og fisk er lov, mens ingen herptiler er tillatt.

Begrunnelsen for forbudet har bakgrunn i at denne typen dyr ikke egner seg i det norske klimaet.

— Men da må man jo spørre seg om en papegøye, klovnefisk, eller chinchilla er så veldig mye bedre egnet? Vi ser på det som en

Panterkameleon i en leilighet.
(Foto: Privat)

fordel at vår dyregruppe ikke egner seg i norsk klima, da vi således omgår problematikken med at fremmede arter etablerer seg i norsk natur, noe mange er redde for. Bare det at myndighetene argumenterer med begge deler,

altså at disse dyrene ikke passer i norsk klima, og samtidig at de passer såpass godt at de er redde for at det skal etablere seg bestander av disse dyrene i det fri, viser jo hvor liten vilje og forståelse det ligger hos de som skal forvalte regelverket, sier han.

Egne dyr

Han er utdannet biolog og holder selv et par skjeggagamer, et par kornsnoker, et par grønne trepyton, et par Perinet bladhallegkkoer og en Panterkameleon hann.

— Jeg foretrekker å holde dyrene i par eller større grupper, med unntak av kameleonene som er svært territoriell.

Han forteller at interessen har vært der siden han var liten. For ti år siden gikk han til anskaffelse av sin første leopardgekko, og

forklarer at det har gått slag i slag siden den gang.

I begynnelsen dro han til Sverige for å hente dyrene.

— Den gangen var ikke informasjonsflyten via internett hva den er i dag, så da ble det å dra til Sverige for å hente hjem det man måtte ønske seg. I dag får man tak i det meste her til lands, i hvert fall de vanligste artene.

De vanligste dyrene for nybegynnere er skjeggagamer og leopardgekkoer, mens blant slanger er kornsnok og kongepytton mest utbredt. Han forklarer at mange av dyrene klekkes frem her til lands, mens resten kjøpes i Sverige, Danmark eller Tyskland, og smugles inn i landet.

— Her er det viktig å presisere at det ikke er snakk om noen organisert smugling av store kvanta dyr, men at kjøperne selv tar med seg enkeltindivider over grensen. Det er altså ingen storstilt smuglerliga som står bak og tjener penger, og dyrene får derfor optimale forhold under transport.

Selv aler han opp og selger dyr

rte

Fritt frem for utmarkskjøring

selv, men er alltid påpasselig til å selge til seriøse kjøpere.

— Kunnskaps- og utstyrssjekk er standard når jeg selger dyr, og jeg selger aldri til personer under 16 år uten foreldrenes samtykke og støtte. Det er jo tross alt snakk om dyr som jeg setter til verden, og således er det mitt ansvar at de havner i ordentlige hjem.

Han forklarer at i alle andre land enn Norge er disse dyrene lovlige, både å selge i butikk, og å holde som privatperson.

— Det er derfor helt uproblematisk å få tak i de i utlandet, rent bortsett fra at de må smugles over grensen da.

Ingen truede arter

Han understreker at handel med truede dyrearter er noe han ser alvorlig på.

— All handel med CITES-listede arter skal følge gjeldene regler for slike dyr. CITES-papirer og oppdrettsbeviser er ting vi tar svært seriøst dersom det er slike dyr som omsettes.

Han mener at denne typen arter utgjør en svært liten andel av dyrene som holdes i Norge, og at det da er først og fremst er snakk om dyr fra oppdrettere, snarere enn viltfangst. Han mener likevel at handelen med eksotiske dyr får fortsette, så lenge man holder seg til regelverket som finnes.

— Mange fattige mennesker har sin eneste inntektskilde fra regnskogen, ved en forsvarlig høsting av dyr og planter, og det er viktig at dette får fortsette. Alternativet er nedhugging av regnskogen for å dyrke mark til mat eller lage andre plantaser, og da rammes hele økosystemet. En slik bærekraftig høsting medfører også at de som lever av dette beskytter sine verdier, og således forhindrer snikskyttere og useriøse dyresmuglere fra å få herje fritt.

Selv om Kautokeino kommune med viten og vilje har brutt loven og gitt dispensasjoner til motorferdsel i utmark, henlegger politiet saken.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Det går mot et nytt år med mye motorferdsel utenom løypene i Kautokeino. Naturvernforbundets anmeldelse av kommunen har ikke ført frem. Nå ligger saken på statsadvokatens bord, i form av en klage fra Naturvernforbundet.

Anmeldt for andre gang

— Kautokeino kommune har gjentatte ganger innvilget dispensasjoner til motorferdsel, i strid med fylkesmannens instruks og klagevedtak gjennom mange år, sier Dag Elgvin, fylkesleder i Naturvernforbundet i Finnmark.

Det er andre gang forbundet anmelder kommunen. Denne gangen ble både kommunen og to politikere i dispensasjonsutvalget anmeldt. Anmeldelsen mot politikerne ble henlagt av politiet i fjor høst. Naturvernforbundet anket til statsadvokaten og riksadvokaten, men begge opprettholdt henleggelsen. I januar ble anmeldelsen av kommunen henlagt av politi-

et og saken er anket inn til statsadvokaten.

Skuffet

— Vi er svært skuffet over at kommunen og politikerne ikke blir straffet for de gjentatte lovbruddene. Nå vet alle at det er fritt frem for kjøring i utmark. Det får ingen konsekvenser for kommunen, uansett hvor mye de bryter motorferdselloven, sier Elgvin.

Gjennom en årrekke har det hvert år vært gitt et stort antall tillatelser til kjøring utenfor de åpne løypene. Fylkesmannen har gitt kommunen klar beskjed om hvordan lovverket skal håndheves og har trukket tilbake flere kjøretillatelser.

— Kjører uansett

— Jeg kjører uansett. Norges lov stopper ikke meg. Jeg anmoder også andre til å gjøre det, og de vil trolig gjøre det, uttalte tidligere varaordfører Isak Mathis O. Hætta, en av de anmeldte politikerne, til NRK Sámi Radio i 2002.

Lovbruddene og uttalelsene til tross, politiet i Vest-Finnmark fant

ikke grunn til å gå videre med saken. Begrunnelsen for henleggelsen er at bevisene for at lovbruddet er begått med forsett ikke er gode nok.

— Straffeloven stiller strenge krav til forsett, og vi fant ikke tilstrekkelige beviser for det i denne saken, sier politijurist Gøril Lund ved Vest-Finnmark politikkammer.

— Dette er gjort med forsett

— Den begrunnelsen er for tynn. Naturvernforbundet i Finnmark har dokumentert at kommunen fra 2003-2007 har fattet vedtak i strid med Fylkesmannens instruks. Dette kan ikke være gjort tilfeldig, det må være gjort med forsett, sier Elgvin.

Kautokeino kommune kan imidlertid ikke være sikker på at politiet vil henlegge saken om de blir anmeldt for de samme forholdene en tredje gang.

— Denne saken har vært vanskelig å avgjøre. Hvis praksisen fortsetter og det skulle bli en tredje anmeldelse, kan det være at saken stiller seg annerledes, sier Lund.

Fengsel og millionb

De siste årene er det ilagt millionbøter og gitt strenge fengselsstraffer for miljøkriminalitet i Norge. Miljøjournalen har gått de store miljøsynderne etter i sømmene og presenterer her et knippe dommer, til skrekk og advarsel.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

I slutten av februar ble en gårdbruker dømt til 21 dagers fengsel i Gulating lagmannsrett for å ha sluppet ut 10 000 liter gjødsel i en elv, med viten og vilje. Gårdbrukeren må også betale en bot på 25 000 kroner. Fengselsstraffen ble gjort betinget med en prøvetid på to år.

— Utslippet var forsettlig i det det var planlagt og gjennomført vel vitende om forurensningsfaren, står det å lese i dommen fra lagmannsretten.

Gårdbrukeren ble først dømt i Nordhordaland tingrett, hvor dommen ble en bot på 40 000 kroner. Påtalemyndigheten syntes dommen var for mild og anket straffeutmålingen til lagmannsretten. Retten var enig med aktor. 21. februar ble den nye dommen avsagt.

— Sterke allmennpreventive grunner tilsier en streng straff for å forhindre husdyravfall i å bli spredd ut ulovlig, eller som i det-

Borregaard. (Foto: Borregaard)

te tilfellet, bli pumpet rett ut i en elv, står det i dommen.

2 millioner i bot for oljeutslipp

Industribedriften Borregaard fikk i fjor en bot på 2 millioner kroner for utslipp av nesten 14 000 liter fyringsolje i Glomma. Natt til lørdag 5. mars 2006 oppsto det en lekkasje under lossing av fyringsolje fra en tankbåt ved Bor-

regaard Industries kaianlegg ved Melløs i Sarpsborg. Oljen rant ut i grunnen og havnet i Glomma, hvor den gjorde stor skade på fuglebestanden i området.

Forurensningen ble ikke oppdaget før det var gått tre døgn.

— I skjerpende retning ble det blant annet lagt vekt på at utslippet representerte en betydelig miljørisiko og utslippet medførte konsekvenser for fuglestanden i området, skriver Økokrim i sitt blad Miljøkrim.

59-åring fikk tre år i fengsel

Den tidligere lederen av Petro Oil ble i 2006 dømt til tre års fengsel. I tillegg må den 59 år gamle mannen betale fire millioner kroner i inndragning av fortjeneste.

— Dette er den strengeste dom i denne type sak jeg kjenner til, uttalte statsadvokat Hans Tore Høviskeland til NTB, da dommen ble rettskraftig i fjor vår. Etter råd fra sin advokat John Christian Elden trakk mannen anken til Høyesterett like før saken skulle opp til behandling.

Petro Oil er en avfallshåndteringsbedrift i Kragerø. I Agder lagmannsretts dom av 30. mars 2006 ble 59-åringen dømt for ulovlige utslipp av miljøgifter i kloakkenettet og Kilsfjorden. Forurensningen var så alvorlig at en barneskole ble stengt i flere dager på grunn av utvikling av farlig gass. Mannen ble i tillegg dømt for en rekke andre brudd på forurensningsloven, økonomisk utroskap, falsk forklaring og for bedragerier av 30 millioner kroner. Han ble også fradømt retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet i fem år.

Bøter for ulovlig hyttevei

To hytteeiere på Hvaler i Østfold fikk i forrige måned bøter på henholdsvis 80 000 og 30 000 kroner for å ha bygget en 30 meter lang hyttevei.

Veien ble bygget uten tillatelse høsten 2006 i et område som er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsmål. Den var to meter bred og gikk fra fylkesveien og inn til hyttene. Hvaler kommune anmeldte selv saken til politiet.

— Det er viktig å reagere med fasthet ved slike lovbrudd for å verne naturen og hindre uønsket privatisering, mener politiadvokat Tarjei Istad hos Økokrim.

Det var ikke første gang det var bygget en ulovlig vei på stedet. Mannen som fikk den største boten hadde i 2002 fått en bot på 130 000 kroner for å ha anlagt en vesentlig større vei på det samme stedet. Nå har han måttet betale i alt 220 000 kroner i bøter i tillegg til utgiftene til å anlegge veiene, uten å sitte igjen med så mye som én meter vei. Han har dessuten måttet fjerne begge veiene for egen regning etter pålegg fra kommunen.

300 000 for rømte laks

Et oppdrettsanlegg vedtok i fjor et forelegg på 300 000 kroner etter

Politiet fant to frysebokser fulle av fugler hos en mann fra Egersund. Kongeørn og andre rødlistearter var blant fuglene. (Foto: Photoson)

Øter for miljøkrim

Borregaards oljeutslipp i Glomma førte til at mange fugler ble drept. (Foto: Halvor Torgersen, Nationen)

en større rømning av oppdrettslaks i 2004. Mellom 19. og 20. april 2004 rømte nesten 30 000 laks fra anlegget fordi nota i den

ene merden revnet.

Rømningen skyldtes at det var for mye fisk i merden, at det lå betydelige mengder død fisk på

bunnen av merden og at nota var blitt halt opp på gal måte under en arbeidsoperasjon. Etter anmeldelsen ble selskapet solgt videre

til nye eiere.

— På grunn av helsemessige årsaker ble ikke tidligere eier straffet. Den lave straffeutmålingen er begrunnet i eierskiftet, melder Økokrim.

I fengsel for faunakrim

En 58 år gammel mann ble i fjor dømt til fengsel i 40 dager for utstopping og heleri av fugler, blant dem flere rødlistearter. Under en ransaking hos Egersund-mannen i september 2005 kom politiet over en rekke fredede fugler. Mannen ble dømt for å ha drevet utstopping uten offentlig autorisasjon og for heleri av 24 fugler. Det ble i alt funnet to frysebokser fulle av fugler hos mannen. Påtalemyndigheten kunne ikke bevise at mannen selv hadde skutt fuglene. Han hadde, etter egen forklaring, mottatt dem av andre. Rødlistearter som lomvi, kongeørn, skjeand, vannrikse og varsler var i 58-åringens samling.

Dalane tingretts dom falt 27. april 2007. 24 dager av fengselsstraffen ble gjort betinget.

Ulovlig snøskuterkjøring

Hålogaland lagmannsrett opphevet i fjor to frifinnelser for snøskuterkjøring utenfor løypenettet. I den ene saken ble tiltalte og hans bror påtruffet av politiet 700 meter fra godkjent løype og 30 meter fra en løype broren hadde tillatelse til å benytte. Tingretten frifant tiltalte, fordi broren er funksjonshemmet og retten mente han hadde behov for en ledsager. Lagmannsretten opphevet frifinnelsen fordi motorferdselloven ikke åpner for slike unntak.

I den andre saken ble tiltalte frifunnet av tingretten for utmarkskjøring fordi foreldrene hans hadde dispensasjon. Lagmannsretten opphevet dommen med henvisning til at kjøretillatelser er personlige og ikke kan gjøres gjeldende for andre.

kort sagt

Kivalina i Alaska ligger utsatt til for klimaendringer og uvær. Nå saksøker innbyggerne oljeselskaper. (Foto: U.S. Army Corps of Engineers/Wikimedia Commons)

Klima

Innbyggerne i landsbyen Kivalina i Alaska saksøker ExxonMobil, Chevron, ConocoPhillips og Shell for å bidra til klimaendringer. Landsbyen ligger utsatt til på en rygg mellom havet og ei elv, og erosjon holder på å vaske grunnen bort fra byen, melder Aftenposten. Det eksisterer planer om å flytte landsbyen til et sikrere sted.

Tross enkelte nyhetsoppslag om at temperaturen i verden synker: Både Nord-Finland og Nord-Norge har opplevd sine varmeste vintre siden målingene begynte. I Finland ligger middeltemperaturen mellom 4 og 6,5 grader over normalen, mens enkelte stasjoner på Finnmarksvidda har målt 8 grader over normalen for desember, januar og februar, melder NTB.

Avskogningen i Riau-provinsen på Sumatra gir en klimaeffekt tilsvarende utslipp av 212 millioner tonn CO₂ i året. Det skriver WWF i en rapport. Provinsen har omtrent samme innbyggertall som Norge, men hogst av regnskog og frigjøring av karbonfor-

bindelser fra tidligere skogområder og torvmyrer gir enorme utslipp.

— Riau-provinsen utgjør en unik mulighet for at regjeringen raskt kan benytte de midlene de har satt til til å bekjempe avskogingen, sier seniorrådgiver Andrew Kroglund i WWF til Aftenposten.no.

Høringsfristen i forbindelse med at StatoilHydro ønsker å slippe ut ytterligere 1,5 millioner tonn CO₂ og 2200 tonn sot ved oppstart av LNG-anlegget på Melkøya utenfor Hammerfest, er utsatt til 28. mars. Anlegget ble startet opp på nytt 25. januar i år etter store oppstartsproblemer.

Areal

Siden 2002 er det bygd langt flere hus i 100-metersbeltet langs sjøen i Møre og Romsdal, melder NRK. Naturvernforbundet i Vestnes reagerer nå på hus som er byggemeldt som naust, men har to etasjer og store panoramavinduer mot fjorden. Tidligere ordfører Kjell Flølo (Frp) i Vestnes tar gjerne på seg ansvaret, og sier dette er «en av våre kvaliteter ute i distriktet,

hvis vi vil ha ungdom til å komme tilbake og folk til å trives. Da må vi gi anledning til å bygge i strandsona og det har vært en bevisst politikk å si ja til de fleste.».

Energi

Gasskraftverket på Kårstø står stille. Det er ikke lønnsomt med dagens kraftpriser å produsere kraft ved anlegget. Likevel vil anlegget motta mellom 80 og 83 prosent av CO₂-kvotene de trenger gratis, melder Naturvernforbundet.

Kvotene kan, hvis verket ikke slipper ut den forventede mengde CO₂, selges videre til markedspris selv om anlegget mottok dem gratis.

— For StatoilHydros del er dette en ren belønningsordning til et av de rikeste og mest forurensende selskapene vi har, sier leder Lars Haltbrekken i Norges Naturvernforbund i en pressemelding. Han krever at gratis tildelte kvoter må nulles ut hvis de ikke brukes.

Transport

Pakketur på tog tar av. Star Tour regner med at over 1500 personer vil reise på togferie med selskapet i år, sier informasjonssjef Lena Petersson til Side2.no. I fjor, da tilbudet ble introdusert, sendte selskapet rundt 100 personer på tog-pakketur.

Direktoratet for naturforvaltning mener større deler av tog- og vegtraseen langs Mjøsa bør legges i tunnel. Ved å velge tunnel på noen prioriterte delstrekninger vil natur, landskap og grenene mellom Minnesund og Tangen bli skånet fra inngrep, skriver DN i et brev til Miljøverndepartementet.

Den reelle prisen på bussreiser i Bergen er tredoblet fra 1974 til i dag. Til sammenligning har den reelle prisen på bensin bare økt med et par kroner, skriver Bergens Tidende.

— Bilen er blitt prioritert. Ikke minst i Bergen hvor vi har langt flere biler enn andre byer vi kan sammenligne oss med. Veksten

Gardasjøen i Italia er en av stedene du kan komme til med togcharter. Her fra byen Saló.

Avskogningen i Riau-provinsen på Sumatra gir store klimaeffekter, i tillegg til naturodeleggelsene. (Foto: WWF Tyskland/A. Wedder)

i biltrafikken har vært en villet politikk, sier Ingar Flatlandsmo i Naturvernforbundet i Hordaland.

Forurensning

Statens forurensningstilsyn har anmeldt Oslo Havn og selskapet Secora for ulovlig dumping ved Malmøykalven i indre Oslofjord.

Masser fra opprydningen av Oslo Havn skal deponeres i et dypvannsdeponi, men ved flere anledninger har selskapet Secora, som står for gjennomføringen av deponeringen, sluppet ut de forurensede massene i sjøoverflaten isteden for å lede dem til havbunnen gjennom et rør.

Mengden vegstøv som virvles opp av piggdekk, halveres hvis bilen reduserer hastigheten fra 50 til 30 kilometer i timen. Det viser en doktorgradsavhandling gjennomført av Brynhild Snilberg ved NTNU.

Evalueringen etter oljevernaksjonen ved Fedje i februar i fjor

avdekker flere forhold som bør forbedres, skriver Bergens Tiden. Utstyret som finnes i Norge er blant det beste som finnes, men fungerer ikke i grov sjø. Oppdrettsnæringen bør også forbedre sin beredskap for å beskytte anleggene mot oljesøl, heter det i evalueringsrapporten.

Opprydningen etter "Server"-forliset ved Fedje er den dyreste norske oljevernaksjonen noensinne. (Foto: Jack Herheim, Bellona)

sitater

– Det er de fornuftige og riktige løsningene vi har, som vil være riktig for Norge i forhold til klimadebatten.

Per Sandberg sier til NRK at han mener FNs klimapanel overdriver den globale oppvarmingen.

– Jeg tror FrP kanskje er det største miljøproblemet saklig sett i Norge.

Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim er ikke like enig.

“Personlig skal jeg stå i hele kveld i gaten min med to axe spray-deodoranter og tømme begge boksene for absolutt alt innhold. Når dette er gjort skal jeg sette meg i bilen og ruse den i 10 minutters tid. Lykke til videre miljøknehøner!”

Innlegg på bt.nos nettsider fra kal-lenavnet “ranet av staten”.

– Du vil aldri få nok energi fra vind for å drive et samfunn som vårt. Vindmøller! Å nei. Det er ingen god måte å gjøre det på. Du kan dekke hele landet med de fordømte tingene, millioner av dem. Bortkastet tid.

Forsker James Lovelock til The Guardian

– Ikke alle har tilgang til internett, og slik sett er telefonkatalogen med på å utjevne informasjonskløften.

Kommunikasjonsdirektør Torild Lid Uribarri i Eniro forsvarer utsendingen av 7 millioner telefonkataloger hvert år. (Aftenposten)

Da jeg kom til Norge i 1981 var det helt på slutten av “Barkebillekrigen” og nærmest alle jeg traff skulle introdusere meg for “Barkebilleboogie” når jeg sa hva jeg drev med.

Barkebilleforsker Lawrence Kirkendall ved Universitetet i Bergen. (Natur Vest)

Skyld og uskyld i

Innlegg

PÅL BISETH

I kronikken “Skyld ikke på havbruket” i BT 14. februar kommer seniorforsker ved Havforskningsinstituttet (HFI), Hein Rune Skjoldal, havbruksnæringen til unnsetning i spørsmålet om overgjødning av kyst og fjorder. Han imøtegår indirekte de indikasjoner NIVA og SFT har avdekket gjennom sine rapporter om overgjødningen av Hardangerfjorden og oppgir beregninger HFI har gjort med basis i de modeller man der bekjenner seg til.

På basis av HFIs modeller konkluderer han med at fjorden ikke er overgjødning og frikjenner derigjennom havbruksnæringen fra mistanken.

Hans tall og konklusjoner harmonerer dårlig med de funn og beregninger NIVA har gjort. Ut fra NIVAs modell skal tallet for næringens årlige nitrogenbidrag i Hardanger være 3700 tonn (mot HFIs 2000 tonn). I prosent av totalt menneskeskapt nitrogenbidrag blir dette, dersom Skjoldals tall på 4500 tonn er korrekt, formidable 82,2 prosent. Og av totalt naturlig og menneskeskapt nitrogenbidrag 24,6 prosent. Som er omtrent det doble av HFIs tall. Når man tar i betraktning at oppdrettsvolumet i fjorden er doblet de siste syv årene, er halvparten av næringens utslipp altså en marginaaleffekt i forhold til da-situasjonen (2000). Dersom de økologiske systemene i fjorden har vært oppunder taket av tålegrensen, er slike formidable marginaler selvsagt mer enn nok til å forårsake kollaps. Altså dråpene som får begeret til å renne over.

Fakta og indisier

De lærde strides altså om faktagrunnlaget for plassering av skyld og uskyld. Det er nesten 100 prosent sprik mellom de tall NIVA og

Slik så det ut langs strendene i Hardanger juni 2007.
(Foto: Pål Biseth)

HFI opererer med. Jeg har ikke kompetanse til å avgjøre hvem som har rett og må bare registrere uenigheten. Min kompetanse er at jeg gjennom 20 års fiske og observasjon av fjorden, har opparbeidet “sunt fiskevett” nok til å stille noen intrikate spørsmål og peke på en del klare indisier på at havbruksnæringen nok har vesentlig større innvirkning på situasjonen enn HFI er i stand til å se, eller har vilje til å se.

I mangel av et omforent faktagrunnlag kan det være nyttig å se på indisier. Det mest overveldende indisium i denne saken fremkommer gjennom å gjøre en omregning av biomasse fisk til biomasse mennesker. De siste tall jeg har (fra Fiskeridirektoratet våren 2007) er at det svømmer 66 millioner kilo oppdrettsfisk rundt i merdene i Hardangerfjorden (i tillegg kommer alle rømlingene). Det tilsvarer formidable 1 million mennesker* dersom snittvekten for gjennomsnittsharding er 66 kilo. Det bor cirka 40 000 mennesker i Hardanger som er pålagt rigorøse bestemmelser for utslipp av kloakk. Samtidig tillater man altså at 1 million “mennesker” får slippe sin kloakk urensset i fjorden. Dersom det har en hensikt å rense kloakken fra 40 000 mennesker, skjønner også Hein Rune Skjoldal og hans forskerkolleger at fjorden kanskje kan være over-

gjødning fra havbruksnæringens aktiviteter?

Myndighetenes ansvar og forskernes rolle

Det er en oppsiktsvekkende mangel på forskning og overvåkning av Hardangerfjorden, Norges aller mest intensive oppdrettsregion. Det skyldes neppe forskningsinstitusjonene, men myndighetene som gjennom slappe holdninger og mangel på bevilgninger har latt havbruksnæringen få slippe unna en helt nødvendig overvåkning og med alt for svake rammebetingelser. I mangel av slikt er det bare en ting som gjelder, og det er håndheving av et “føre var”-regime for å kunne leve opp til fagre ord om bærekraft.

Mye av det som er gjort av forskning er skjedd på næringens oppdrag og premisser. Med de uheldige utslag og bindinger det kan forårsake. Jeg har i over et år henstilt til HFI om å gi meg opplysninger om oppdragsgivere og prosjekter. Men har møtt en sterk uvilje. Med lov om Miljøinformasjon og Offentlighetsloven i hånd har jeg nå endelig oppnådd løfter om opplysninger, men har ennå intet fått.

Under arbeidet med dette innlegget spurte jeg Hein Rune Skjoldal om temperaturstatistikk fra Hardangerfjorden. Jeg ble henvist til havbruksnæringens egne

Hardangerfjorden

tall. HFI har altså ikke en gang klart å registrere temperaturen i dette viktige området, men unnslår seg allikevel ikke for å argumentere med høy temperatur som en forklaring på den ekstreme algeoppblomstringen i 2007. Næringens egne statistikker viser at sjøtemperaturen sommeren 2007 var hele to grader lavere enn året før. Og da var oppblomstringen vesentlig mer moderat. Altså en tynn hypotese.

I fjor sommer sendte jeg en bekymringsmelding med bilder til HFI, Miljøverndepartementet, Fylkesmannens Miljøvernavdeling og Naturvernforbundet. Samtlige reagerte – unntatt HFI. Resultatet er dog at noe skjer. NIVA og SFT

er kommet med sine rapporter og det er satt av midler til overvåkning og forskning. Blant andre HFI skal gjøre sine undersøkelser for å se om modellene deres stemmer. Det er nok på tide.

Konklusjon

Slik havbunnen så ut i fjor sommer i hele Hardangerfjorden, er det åpenbart at økologiske systemer er i stor ubalanse. Dersom man skal legge evidensbasert forskning til grunn, vil det samme skje nå som i lusedebatten. Der var også indisiene formidable, men man valgte å ta en "vente og se" holdning. Det tok typisk ti år å få vitenskapelige bevis – som til fulle bekreftet indisiene. Og skadene

Hardangerfjorden er idyllisk. Men hvor overgjødslat er den? Og hvor mange rømte oppdrettslaks finnes der? (Foto: Kristian S. Aas)

var uopprettelige. Sjøtemperatur kan selvsagt spille en rolle for algeoppblomstringen, men indisiene på overgjødsling er overveldende. Så nå må man tenke og handle annerledes. Man trenger ikke være

forsker for å skjønne det. Kanskje snarere tvert om?

*** Bekreftes av de tall NIVA v/Trine Dale oppgir. Ifølge deres modeller tilsvarer utslipp av P og N fra oppdrettsvirksomheten i Hardanger utslippene fra henholdsvis 1 million og 850 000 mennesker.**

Havforskere på egne ben

Innlegg

TØRE NEPSTAD

Administrerende direktør
Havforskningsinstituttet

KARI ØSTERVOLD TOFT

Kommunikasjonsdirektør
Havforskningsinstituttet

Miljøjournalen publiserte 15. februar en artikkel der det hevdtes at Havforskningsinstituttet er blitt en næringsrettet og politisk aktør. Vi undres over dette utsagnet. Havforskningsinstituttet er et rådgivende forskningsinstitutt. 51 % er finansiert over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Det meste av den resterende finansieringen kommer fra Norges forskningsråd og EUs forskningsfond etter fri konkurranse med andre forskningsmiljøer. All vår virksomhet er åpen, og vår årsmelding, som gir oversikt både over finansiering og publisering, ligger tilgjengelig på www.imr.no. Ved å lese den, kunne en del av de misforståelser som preger utspillet fra Per-Erik Schulze vært unngått.

Vi vil gjerne kommentere det

som omtales som Havforskningsinstituttets tvilsomme uttalelser. — "Vi har vanskelig med å forstå hvorfor Havforskningsinstituttet plutselig er for klimaendringene", sier Schulze, som med denne uttalelsen går Erasmus Montanus en høy gang: "Mor Nille kan ikke fly, en sten kan ikke fly. Ergo er Mor Nille en sten". Saken Schulze viser til er et oppslag i Dagsavisen hvor vår klimaforsker Svein Sundby forteller hvilke konsekvenser klimaendringene får for fisk i nordområdene. Dette er Havforskningsinstituttet sitt ansvarsområde. Vi driver ikke samfunnsøkonomisk forskning og uttaler oss derfor heller ikke som institutt om slike spørsmål. Våre myndigheter får råd fra andre kompetente miljø på dette området, så er det opp til politikerne å bruke all kunnskap de får i sine beslutninger.

Havforskningsinstituttet er en del av Bjerknessenteret som er senter for fremragende forskning på klima. Havforskningsinstituttets og Bjerknessenterets klimaforskere støtter klart og tydelig konklusjonene fra FNs klimapanel. Disse miljøene har faktisk også vært med å bidra i klimapanelets rapport. Det vi har gjort i denne sammenhengen er å beskrive konsekvensene av klimaendringer med basis i den kunnskap vi har opparbeidet gjennom lang tid, og klimaeffektene slår ulikt ut i ulike havområder.

Så til Hardangerfjorden. Journalisten i Miljøjournalen snakket med en av våre fremste eksperter på slike spørsmål, Hein Rune Skjoldal, da han skrev artikkelen. Han forklarte vårt syn på saken, og vi er overrasket over at det ikke er siteret i artikkelen på nettet. Vi baserer oss på målinger, modellkjøringer og flere års arbeid i Hardangerfjorden i våre uttalelser. Vårt syn på saken kan leses på Havforskningsinstituttets nettsider, www.imr.no, og det er også trykt som kronikk i Bergens Tidende 14. februar. Det er interessant å observere at Naturvernforbundet mener at andre institusjoner har større troverdighet i saken enn vi har.

Vår uenighet med Artsdataban-

ken går på hvordan man definerer art, konkret om det er korrekt å definere rømt oppdrettslaks som en fremmed art i norsk fauna. Dette er en debatt vi ennå ikke har avsluttet. Våre to institusjoner er ellers helt på linje når det gjelder innholdet på rød- og svartlisten, og vi er enige om problemene knyttet til rømt oppdrettslaks.

I Havforskningsinstituttet er vi opptatt av vår integritet, og vi er åpne om det vi arbeider med. Derfor er alle velkomne til å bruke av vår kunnskap og se oss i kortene – også Naturvernforbundet. Vi ser at vår kommunikasjon med forbundet bør forbedres, og vi håper at de tar imot vår invitasjon til å besøke oss for en "bli-kjent-runde". Men vi forventer også at personer som titulerer seg som "fagrådgiver" i hvert fall gjør et minimum for å sette seg inn i saken. Diskusjonen om forskningens uavhengighet er viktig og bør etter vår mening preges av kunnskap, ikke bare syning.

Oversikt over vår eksterne finansiering ligger på www.imr.no.

Bærums grønne lunger

Boken "Snarveier til trivsel – 150 grønne lunger i Bærum" er en gedigen guide til grønne flekker i en av Norges største pressområder.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

De grønne lungene i Bærum, som mange andre steder i landet, er ut-satt for stort utbyggingspress. Redaktøren for boken, Wenche Landaas, sier de ønsker å vise frem særegne trekk ved den grønne lungen når den fungerer som møteplass, skogholt, arena for lek og utfoldelse, turvei, strandsone, område med rikt biologisk mangfold med mer.

— Formålet med boken er å spre kunnskap om hvilke verdier som ligger i de grønne lungene, sier hun.

Hvert av de 150 områdene i kommunen er befart, kartfestet, fotografert og gitt en beskrivelse. Videre er lungene gruppert i temaer som strandsone, møteplass eller friareal.

Finn fram

Spesielt med boka er det at man bakerst kan finne et kart, som viser hvor man kan finne de grønne lungene som er omtalt.

Landaas sier at de også har lagt vekt på å gi boken et tilgjengelig språk slik at den kan være aktuell for så mange som mulig.

— Vi har tatt med litt av historien til de ulike lungene, og hva de betyr for folk som bor i området, sier Landaas, som mener det de har gjennomført er et unikt prosjekt.

Jobbet i to år

Naturvernforbundet i Bærum har brukt rundt to år på boken.

— Vi har brukt cirka ett år på kartleggingen, og så ett år på selve

Liten pike i eventyrskogen. (Foto: Gunnar Fimland)

boken etterpå, forteller Landaas. Hun forteller at de har gjort alt arbeidet og har tatt alle bildene i boken selv.

— Hele arbeidet er gjort på dugnad, og det er derfor det har

tatt så lang tid. Prosjektet har vært givende, lærerikt og samlendende for alle som har deltatt. Man kan si at det har vært en hyggelig oppgave.

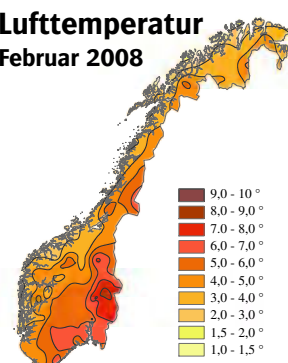
Nest varmeste februar

Februar var rekordvarm med et landsnitt på 4,6 grader over normalen. Det falt også langt mer nedbør enn normalt.

— Februartemperaturen i 2008 er den nest høyeste som er registrert for Norge som helhet. Temperaturen lå 4,6 grader høyere enn normalen. Varmeste februar hittil var i 1990. Da lå temperaturen skyhøye 6,8 grader over normalen, melder Meteorologisk institutt.

Måneden var den 7. våteste februar som er registrert. Den samlede snedbøren var 180 prosent av normalen. Spesielt vått var det på deler av Vestlandet og Finnmarksvidda, hvor det falt over tre ganger med nedbør enn vanlig.

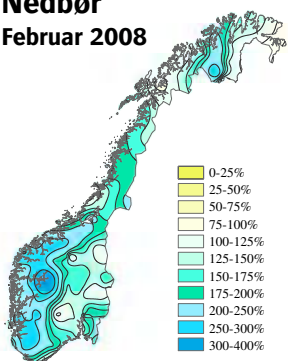
Lufttemperatur Februar 2008

Avvik i grader fra normal sesongtemperatur.

Kilde: Meteorologisk institutt

Nedbør Februar 2008

Nedbør i % av normal (100 %).

Kilde: Meteorologisk institutt